

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTERSTWO TRANSPORTU I BUDOWNICTWA
PAŃSTWOWA KOMISJA BADANIA WYPADKÓW LOTNICZYCH

RAPORT KOŃCOWY

Wypadek nr: 97/03

Motoszybowiec SZD-45A Ogar SP – 0032

12 lipca 2003 roku, Lisie Kąty.

Raport jest wynikiem badania technicznego przeprowadzonego w oparciu o obowiązujące przepisy prawa międzynarodowego i krajowego. Sformułowania zawarte w niniejszym raporcie, w związku z Art. 134 ustawy Prawo lotnicze (Dz. U. z 2002 r., Nr 130, poz. 1112 z zm.) nie mogą być traktowane jako wskazanie winnych lub odpowiedzialnych za zaistniałe zdarzenie. Komisja nie orzeka co do winy i odpowiedzialności.

SPIS TREŚCI

Informacje Ogólne	3
Streszczenie	3
1. Informacje faktyczne	4
1. 1. Historia lotu (dane o locie).....	4
1. 2. Obrażenia osób.....	4
1. 3. Uszkodzenia statku powietrznego.....	4
1. 4. Inne uszkodzenia.....	4
1. 5. Informacja o składzie osobowym (dane o załodze).....	4
1. 6. Informacja o statku powietrznym.....	5
1. 7. Informacje meteorologiczne.....	6
1. 8. Środki nawigacyjne.....	6
1. 9. Łączność.....	6
1. 10. Dane dotyczące lotniska.....	6
1. 11. Rejestratory pokładowe.....	6
1. 12. Informacja o szczątkach i zderzeniu	6
1. 13. Informacje medyczne i patologiczne.....	6
1. 14. Pożar.....	7
1. 15. Czynniki przeżycia /Ratownictwo/.....	7
1. 16. Badania i ekspertyzy.....	7
1. 17. Informacje o działalności j.o. lotn. i administracji.....	7
1. 18. Informacje uzupełniające.....	7
1. 19. Nowe metody badań	7
2. Analiza.....	7
3. Wnioski.....	7
3. 1. Ustalenia komisji:	7
3. 2. Przyczyny i okoliczności wypadku lotniczego:	8
4. Zalecenia profilaktyczne:.....	8

INFORMACJE OGÓLNE

Nr ewidencyjny zdarzenia:	97/03
Rodzaj i typ statku powietrznego:	Motoszybowiec SZD-45 A Ogar
Znak rozpoznawczy statku powietrznego:	SP - 0032
Dowódca statku powietrznego:	pilot samolotowy turystyczny
Użytkownik statku powietrznego:	Aeroklub Pomorski
Właściciel statku powietrznego:	prywatny
Miejsce zdarzenia:	lotnisko Lisie Kąty
Data i czas zdarzenia:	12.07.2003 godz. 16.15 LMT

STRESZCZENIE

W dniu 12 lipca 2003 r. podczas startu pilota samolotowego turystycznego z lotniska Aeroklubu Grudziądzkiego w Lisich Kątach na motoszybowcu SZD-45A Ogar, o znakach rozpoznawczych SP-0032, nastąpiło otwarcie owiewki kabiny a następnie zerwanie jej z mocowań. Przemieszczając się do tyłu, została uderzona przez śmigło co spowodowało jednoczesne uszkodzenie jednej łopaty i rozbicie oszklenia (plexi). Rama owiewki kabiny z częścią oszklenia wbiła się w statecznik poziomy. Pilot po nabraniu wysokości ok. 30 m wykonał odchylenie w prawo a następnie zakręt na kierunek odwrotny do kierunku startu i bezpiecznie wylądował z tylnym wiatrem.

Do badania wypadku przystąpił Zespół badawczy PKBWL w składzie:

mgr inż. Jerzy KĘDZIERSKI	- kierujący zespołem
dr inż. Maciej LASEK	- członek zespołu
Mirosław KRÓLIKOWSKI	- członek zespołu

W trakcie badania PKBWL ustaliła następującą przyczynę wypadku lotniczego:

Przyczyną wypadku lotniczego było niewystarczające sprawdzenie zablokowania zamka owiewki kabiny przed startem.

Jednocześnie Komisja zwraca uwagę na podjęcie niewłaściwej decyzji o kontynuowaniu lotu po zaistnieniu sytuacji awaryjnej zamiast natychmiastowego lądowania na wprost.

PKBWL po zakończeniu badania zaproponowała 1 zalecenie profilaktyczne.

1. INFORMACJE FAKTYCZNE.

1. 1. Historia lotu (dane o locie).

W dniu 12 lipca 2003 r. o godzinie 16.14 pilot samolotowy turystyczny rozpoczął start z trawiastego pasa lotniska Aeroklubu Grudziądzkiego w Lisich Kątach na kierunku 320° do lotu powrotnego do Torunia na motoszybowcu SZD-45A Ogar o znakach rozpoznawczych SP-0032. Po około 250 m rozbiegu Ogar znalazł się na wysokości 1 metra. Po oddaniu drążka w celu zwiększenia prędkości nastąpiło otwarcie owiewki kabiny a następnie zerwanie jej z mocowań. Przemieszczając się do tyłu została uderzona przez śmigło co spowodowało jednoczesne uszkodzenie jednej łopaty i rozbicie oszklenia (plexi). Rama owiewki kabiny z częścią oszklenia wbiła się w statecznik poziomy. Pilot nie słyszał kilkakrotnego polecenia kierownika lotów lądowania na wprost. Po nabraniu wysokości ok. 30 m pilot wykonał odchylenie w prawo a następnie zakręt na kierunek odwrotny do kierunku startu i bezpiecznie wylądował z tylnym wiatrem. Po zatrzymaniu motoszybowca wyłączył silnik.

1. 2. Obrażenia osób.

Obrażenia ciała	Załoga	Pasażerowie	Inni
Śmiertelne	-	-	-
Poważne	-	-	-
Nieznaczące	-	-	-

1. 3. Uszkodzenia statku powietrznego.

W motoszybowcu Ogar uległy uszkodzeniu następujące elementy konstrukcji: osłona kabiny motoszybowca, jedna z końcówek śmigła oraz lewa i prawa strona statecznika poziomego.

1. 4. Inne uszkodzenia

Nie było.

1. 5. Informacja o składzie osobowym (dane o załodze).

Pilot samolotowy turystyczny lat 20 jest członkiem Aeroklubu Zagłębia Miedziowego w Lubinie.

Licencja pilota samolotowego turystycznego wydana 19.08.2000 r. ważna do 19.02.2005 r.

Świadectwo radiooperatora w służbie lotniczej Nr L-5302 ważne do 16.10.2007 r.

Kontrola wiadomości teoretycznych z dnia 09.03.2003 r. ważna do 08.03.2004 r.

Kontrola techniki pilotażu z dnia 08.07.2003 r. ważna do 07.07.2004 r.

Nalot ogólny do dnia 12.07.2003 r. – 64 h 43 min. w tym 20 h 43 min. samodzielnie.

Posiada uprawnienie do wykonywania lotów na następujących typach samolotów:

Zlin 42 M, C – 150, C – 172, SZD-45A Ogar.

Na motoszybowcu SZD-45A Ogar pilot samolotowy turystyczny wykonał 20 lotów w czasie ok. 10 godzin.

Tabela. 1 Lista ostatnich 8-u lotów wykonanych przez pilota samolotowego turystycznego przed wypadkiem:

L.p.	Data lotu	Miejsce lotu	Zad./ćw.		Typ Płatowca	Liczba lotów		Czas lotu				
			zad.	Ćw.		Dwust	Sam.	dwuster		samodzielny		
								Godz.	Min.	Godz.	Min.	
1	08.07.03	Lubin	KTP		C – 152	4	-	1	10	-	-	
2	10.07.03	Toruń	XIII	1	OGAR	1	-	-	30	-	-	
3	10.07.03	Toruń	XIII	2	OGAR	8	-	-	58	-	34	
4	10.07.03	Toruń	XIII	3	OGAR	2	-	-	58	-	30	
5	10.07.03	Toruń	XIII	4	OGAR	2	-	-	36	-	-	
6	11.07.03	Toruń	VI	1	OGAR	-	1	-	-	-	10	
7	11.07.03	Toruń	VI	8	OGAR	-	4	-	-	4	45	
8	12.07.03	Toruń-Lisie	VI	8	OGAR	-	1	-	-	1	29	
9	12.07.03	Lisie Kąty	VI	8	OGAR	-	1	-	-	-	01	wypadek

1. 6. Informacja o statku powietrznym.

Motoszybowiec dwumiejscowy SZD – 45A Ogar:

Rok budowy	Producent	nr fabryczny szybowca	znaki rejestracyjne	nr rejestru	data rejestru
1979	PDPS PZL Bielsko Biała	B – 823	SP – 0032	0032	28.03.2003 r.

Suma godzin pracy silnika: 372 h 48 min.

Nalot od początku eksploatacji: 384 h 37 min.

Nalot od naprawy głównej: brak danych.

Ilość przeglądów: brak danych.

Ważność świadectwa zdatności do lotu – 27.03.2004 roku.

Pozwolenie radiowe na używanie pokładowej stacji lotniczej nr PA/0558/03 ważne do 25.10.2012 roku.

Na statku powietrznym wykonano obowiązujące czynności i prace okresowe.

Motoszybowiec po wykonaniu przeglądu specjalnego – świadectwo wydane w dniu 08.06.1998 roku.

1. 7. Informacje meteorologiczne.

Prognoza na rejon: Lisie Kąty

Ważność: dnia 12.07.2003, od godz. 12.00 do 18.00 UTC.

Sytuacja baryczna: zatoka niżowa znad wschodniej Polski przemieszcza się na wschód. Od zachodu rozbudowuje się słaby klin wyżowy.

Wiatr dolny: W do NW//25 w porywach do 45 km/h.

Do 1000 m: 280° do 310°//40 do 60 km/h.

Pogoda: Zachmurzenie umiarkowane, okresami duże i miejscami przelotne opady deszczu.

Widzialność: 10 km, w opadzie 5 do 7 km.

Chmury: 4 do 7/8 Cu, w końcu okresu Cu Sc, 0 do 3/8 Ci, 5 do 7/8 Cb.

Podstawy w m n. p. m.: Cu 600-1100, Ci powyżej 6000, Cb 300-600.

Wierzchołki w m n. p. m.: Cu 2000-4000, Sc 1200-1700. Cb 6000-8000.

Izoterma: 0°C 2500 m n. p. m.

Obłoczenie: umiarkowane w chmurach powyżej izotermy 0°C, w Cb silne.

Równowaga wilgotno – chwiejna, termika naniesiona z wypracowaną, noszenia umiarkowane.

Turbulencja: umiarkowana do silnej.

1. 8. Środki nawigacyjne.

Nie było

1. 9. Łączność.

Motoszybowiec był wyposażony w pokładową stację lotniczą RS – 6102A z zakresem częstotliwości 118,000 – 136,975 MHz . Pozwolenie nr PA/0558/03 z dnia 27.01.2003 r. Ważne do dnia 25.10.2012 r.

1. 10. Dane dotyczące lotniska.

Lotnisko Aeroklubu Grudziądzkiego w Lisich Kątach kod EPGI, punkt odniesienia ARP 53° 31' 29,91" N, 018° 50' 57,57" E, odległość i kierunek od miasta 7 km 062° GEO, wzniesienie lotniska 35 m AMSL, zarządzający lotniskiem Aeroklub Polski/Aeroklub Grudziądzki, dozwolony ruch lotniczy VFR, Drogi startowe: 140°/320° trawa 890 m × 300 m, 062°/242° trawa 660 m × 200 m, 175°/355° trawa 500 m × 100 m

1. 11. Rejestratory pokładowe.

Brak.

1. 12. Informacja o szczątkach i zderzeniu

W motoszybowcu Ogar uległy uszkodzeniu następujące elementy konstrukcji: osłona kabiny motoszybowca, jedna z końcówek śmigła oraz lewa i prawa strona statecznika poziomego.

1. 13. Informacje medyczne i patologiczne.

Pilot nie odniósł obrażeń.

1. 14. Pożar.

Nie było.

1. 15. Czynniki przeżycia /Ratownictwo/.

Po wypadku pilot samodzielnie opuścił motoszybowiec.

1. 16. Badania i ekspertyzy.

Przesłuchano pilota, kierownika lotów i wykonano dokumentację fotograficzną uszkodzonego motoszybowca.

1. 17. Informacje o działalności j.o. lotn. i administracji.

Szef wyszkolenia Aeroklubu Grudziądzkiego powiadomił PKBWL o wypadku niezwłocznie po jego zaistnieniu.

1. 18. Informacje uzupełniające.

W dniu 03.10.2005 r. Zespół Badawczy został rozszerzony o następującą osobę: ekspert Mirosław Królikowski – członek Zespołu.

1. 19. Nowe metody badań

Nie było.

2. ANALIZA

Pilot przed lotem wiedział, że na prawym zamku blokującym zamknięcie owiewki kabiny występowały luzy. Zamknięcie owiewki kabiny przez pilota nastąpiło po zajęciu miejsca w motoszybowcu na miejscu postoju. Po dokołowaniu do początku pasa startowego prawdopodobnie zamek po prawej stronie kadłuba odblokował się. Przed startem pilot sprawdził zamknięcie owiewki z lewej strony ręcznie a z prawej tylko wzrokowo nie zauważając, że zamek owiewki kabiny po prawej stronie nie był zablokowany. W czasie rozbiegu nastąpiło częściowe otwarcie zamka. Na wysokości 1 metra po oddaniu drążka sterowego przez pilota w celu rozpędzenia motoszybowca nastąpiło dalsze otwarcie zamka umożliwiające uniesienie przedniej części owiewki po prawej stronie i takie jej odkształcenie, które spowodowało zwolnienie zamka po lewej stronie i zerwanie owiewki kabiny do tyłu. Po zerwaniu owiewki kabiny pilot kontynuował wznoszenie do wysokości ok. 30 m i po wykonaniu zakrętu o 180° wylądował z wiatrem. Zdaniem Komisji pilot powinien przerwać start i lądować na wprost. Było by to postępowanie mniej ryzykowne.

3. WNIOSKI

3. 1. Ustalenia komisji:

Na podstawie zebranego materiału dowodowego PKBWL ustaliła co następuje :

- a. Warunki meteorologiczne do wykonania tego przelotu były odpowiednie.
- b. Motoszybowiec był sprawny technicznie w zakresie obowiązujących wymagań.
- c. Pilot posiadał uprawnienia i kwalifikacje do wykonywania przelotów.
- d. Pilot nie znajdował się pod wpływem alkoholu.
- e. Pilot miał świadomość, że na zamku owiewki kabiny po prawej stronie występowały luzy.
- f. Pilot przed startem nie upewnił się czy zamek owiewki kabiny po prawej stronie jest prawidłowo zablokowany.

3. 2. Przyczyny i okoliczności wypadku lotniczego:

Przyczyną wypadku lotniczego było:

niewystarczające sprawdzenie zablokowania zamka owiewki kabiny przed startem.
Jednocześnie Komisja zwraca uwagę na podjęcie niewłaściwej decyzji o kontynuowaniu lotu po zaistnieniu sytuacji awaryjnej zamiast natychmiastowego lądowania na wprost.

4. Zalecenia profilaktyczne:

W stosunku do Aeroklubu Polskiego – omówić okoliczności wypadku w analizie stanu bezpieczeństwa lotów.

KONIEC

Kierujący Zespołem Badawczym